

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW

Správa daní

Finanční právo I

Damian Czudek
damian@czudek.cz,
damian.czudek@law.muni.cz

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW

Obsah přednášky

Zápatí prezentace

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW

www.law.muni.cz

- i. Změny ve správě daní
- ii. Pojem správy daní, daňového řízení...
- iii. Právní úprava správy daní, vztah DŘ k dalším předpisům,
- iv. Předmět správy daní
- v. Základní zásady správy daní
- vi. Subjekty správy daní

Zápatí prezentace

3

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Zvláštní část finančního práva

- Fiskální
 - Rozpočtové právo
 - Berní právo
 - ... a také nezapomenout na *právní regulaci veřejných výdajů a bilanční právo*
- X Nefiskální
 - Měnové právo
 - Devizové právo
 - Právo finančního trhu
 - Puncovní právo

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

System finančního práva

- Finanční právo procesní
- Finanční právo správní
- Finanční právo trestní

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Zásadní změna v českém daňovém procesu

- Nový zákon upravující správu daní
- Zákon č. 280/2009 Sb., Daňový řád
- Účinnost - 1. ledna 2011
- Nahradil dříve platný zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů

6

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Základní cíle a přínosy Daňového řádu

- vytvoření systematicky uspořádaného a přehledného textu, který umožní snadnou a přehlednou orientaci - krátké paragrafy v souladu s legislativními pravidly vlády
- vymezení a upřesnění použitých pojmů a jejich vazeb v jednotlivých institutech,
- rozšíření základních interpretačních zásad uplatňujících se při správě daní v souladu s ústavním pořádkem, judikaturou a s reflexí obecných zásad činnosti správních orgánů obsažených ve správním řádu, při současném zachování zásad typických pro berní právo,
- zkvalitnění výkonu daňové administrativy a podpora klientského přístupu při jednání s daňovými subjekty,

Zápatí prezentace 7

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Základní cíle a přínosy Daňového řádu

- širší míra zapojení výpočetní techniky v návaznosti na projekt jednotné elektronické komunikace (e-government),
- nová úprava doručování korespondující s obdobnými instrumenty v jiných procesních rádech tak, aby postavení adresáta bylo totožné a zamezilo se možným obstrukcím a vyhýbání se doručení,
- změnu v systému opravných a dozorčích prostředků, kde se rozšířil specificky daňový postup umožňující podání dodatečných daňových tvrzení na nižší daň na úkor obnovy řízení,
- jednoznačné nastavení lhůty pro stanovení daně, která ohraničuje prostor, do kdy lze zvyšovat i snižovat daňovou povinnost,

Zápatí prezentace 8

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Základní cíle a přínosy Daňového řádu

- zavedení jednoznačných pravidel pro možnost opakování daňové kontroly;
- zavedení transparentních pravidel pro vedení spisu a nahlížení do něj, které přispěje ke zkvalitnění kontaktů mezi správci daně a veřejností a usnadní orientaci daňového subjektu ve spisovém materiálu.

Zápatí prezentace 9

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Pojetí správy daně

- **Organizační**
 - Soustava orgánů, které vykonávají správu daní (tzv. „správci daně“)
 - Orgány veřejné moci, kterým zákon svěřil do kompetence správu daně
- **Funkční**
 - Rozdělení do etap procesu výkonu správy daně
 - Registrace + vyměření + inkasní správa

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Definice správy daní

- Jeden z dílů veřejné správy
- Obecně se tím rozumí správa veřejných záležitostí realizovaná jako projev výkonné moci ve státě
- Správa daní je účelový správní proces (*postup*) k zjištění a stanovení daní a zabezpečení jejich úhrady
- Pojem širší než daňové řízení
- Veškerá činnost (funkční pojetí) správce daně při péči o příslušnou daň, jež se děje v rámci právem regulovaných i neregulovaných procesních postupů
- Zvláštní díl veřejné správy - od ostatních částí VS ji odlišuje její předmět = daň

Zápatí prezentace 14

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Vztah řízení a správy

- Správa daní
- Postupy
- Řízení
- Daňové řízení
- Daňový proces

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Definice správy daní

- Správa daní je účelový správní proces (*postup*) k zjištění a stanovení daní a zabezpečení jejich úhrady
- §1 odst. 2 DŘ
- Cíl: zjištění a stanovení daní a zabezpečení jejich úhrady !!!

Zápatí prezentace 16

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Definice daňového procesu

- Širší pojem než správa daní
- Překračuje rámec DŘ
- Zahrnuje postupy účastníků všech daňových vztahů (např. postupy v rámci vztahu poplatník X plátce v rámci jedné daně a nikoli jen vztahu poplatníka a správce daně)

Zápatí prezentace 17

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Definice postupu

- Zákon přímo neobsahuje
- Můžeme dovodit - postup je obecné označení pro veškeré úkony a soubory úkonů (tvořící postupy a řízení) které jsou činěny v rámci správy daní, a to primárně správcem daně (za součinnosti osob zúčastněných na řízení, které k tomu zavazuje zákon nebo správce)

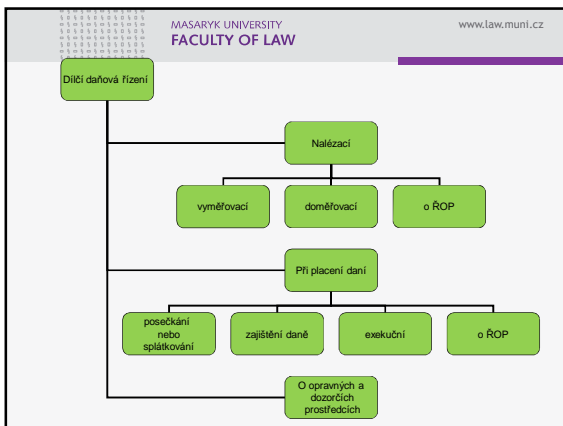
Zápatí prezentace 18

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Daňové řízení podle DŘ

- Nově koncipován jako do jisté míry kontinuální proces
- Zahájen vznikem daňové povinnosti
- Skončení řízení: splnění nebo zánik daňové povinnosti
- (úhrada, uplynutí lhůty pro stanovení daně)

- Účel: správné zjištění a stanovení daně a zabezpečení její úhrady
- Posouzení daně: k zdaňovacímu období, k jednotlivým skutečnostem
- Dílčí daňová řízení →

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Konstrukce Daňového řádu

Zápatí prezentace

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Konstrukce DŘ

- 266 paragrafů (38 861 slov)
- šest částí

1. ÚVODNÍ USTANOVENÍ §§ 1-9
2. OBECNÁ ČÁST O SPRÁVĚ DANÍ §§ 10-124
3. ZVLÁŠTNÍ ČÁST O SPRÁVĚ DANÍ §§ 125-245
4. NÁSLEDKY PORUŠENÍ POVINNOSTÍ PŘI SPRÁVĚ DANÍ §§ 246-254
5. USTANOVENÍ SPOLEČNÁ, ZMOCŇOVACÍ, PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ §§ 255-265
6. ÚČINNOST § 266

- Obsahuje jak procesní normy, tak i normy hmotněprávní

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW

Předmět správy daní

Zápatí prezentace

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Předmět správy daní - §2 DŘ

- „Daň“
 - - příjem veřejného rozpočtu
 - - snížení příjmu veřejného rozpočtu, vratka
- **Daň je peněžité plnění:**
 - a) *Daň, clo, poplatek*
 - b) *Použití DŘ (pokud zákon stanoví, že se při jeho správě postupuje podle DŘ)*
 - c) *V rámci dělené správy*
 - d) *Daňový odpočet, daňová ztráta, příslušenství daně*

Příslušenstvím daně se rozumějí úroky, penále, pokuty a náklady řízení. První tři vyjmenované sledují osud daně.

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Daň

- **Sensu stricto**
- **Sensu largo** - Ve smyslu zkratky daň dle DŘ (brněnská škola - berně)
- **Daň superlargo** - soc. pojištění, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, zdravotní pojištění?? - OECD (Složená daňová kvóta)

Doktrinální definice - *daň jako povinnou, zákonem předem stanovenou částku, kterou se více méně pravidelně odčerpává na nenávratném principu část nominálního důchodu ekonomického subjektu ve prospěch veřejného peněžního fondu.*

- NULLUM TRIBUTUM SINE LEGE
- Čl. 11 odst. 5 Listiny,

Zápati prezentace 25

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Daň sensu largo

- **Poplatek**
- Od daní se liší zejména protiplněním a nepravidelností.
- Povinná, zákonem předem stanovená částka, kterou se spíše nepravidelně odčerpává na nenávratném principu část nominálního důchodu ekonomického subjektu ve prospěch veřejného fondu - pozor na praxi - poplatek ze psů - konstrukce připomíná spíše daň ze psů..atd.
- Poplatek se více podobá ceně než dani
- V praxi mnohdy dochází k záměně a cena soukromého statku je někdy uváděna jako poplatek - za šatnu, za použití WC, (Cena je však smluvní, není stanovena zákonem!!!)

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Daň sensu largo

- **Clo**
- *Zákonem (nebo jiným právním předpisem obdobné nebo vyšší právní síly) předem stanovená sazbou částka, kterou se spíše nepravidelně na nenávratném principu odčerpává část nominálního důchodu ekonomického subjektu ve prospěch veřejného fondu za přechod zboží přes celní hranici s celně schváleným určením a režimem, se kterým je spojena platba.*
- *Na rozdíl od daně ve vyspělých ekonomikách spíše funkci nefiskální - ochrana vnitřního trhu (f. ochranná), ovlivnění struktury dovozu a vývozu zboží (f. obchodně politická).*

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Daně sensu largo

- **Odvody**
 - např. z elektřiny ze slunečního záření, odvod z loterií a jiných podobných her, odvod do státního rozpočtu, odvod do vinařského fondu, odvod za porušení rozpočtové kázně, atd.
 - Charakter jednotlivých odvodů je velmi odlišný, některé se blíží více dani, jiné poplatku a některé dokonce sankci

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Daně sensu largo

- **Pojistné**
 - na sociální zabezpečení (důchodové a nemocenské)
 - Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti
 - Pojistné na všeobecné zdravotní pojištění
- Diskutabilita pojmání a zařazení pojistného.. Nebo je to daň..?

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Tvrzení daně

- Deklarace daňové povinnosti/rozhodných skutečností
- Nový termín berního práva
- **Funkce:** finančněprávní akt daňového subjektu, který je základem pro správné zjištění a stanovení daně
- **Řádné daňové tvrzení:** DP, hlášení, vyúčtování
- **Dodatečné daňové tvrzení:** DDP, násl.hl., dodatečné vyúčtování

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Daňová povinnost

- Veřejnoprávní povinnost
- Daňový dluh (obligační metoda daně)
- Akcesorické povinnosti: registrace, podat tvrzení, vybrat, zaplatit etc.
- Brána správy

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Veřejný rozpočet

- Státní rozpočet, státní finanční aktiva nebo rezervní fond organizační složky státu
- Rozpočet ÚSC
- Rozpočet SF nebo NF
- Rozpočet Evropské unie
- Rozpočet, o kterém to stanoví zákon

Zápatí prezentace 32

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW

Základní zásady správy daní

Zápatí prezentace

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Základní zásady správy daní (1)

1. Zásada legality (§5/1)
Správce daně postupuje při správě daní v souladu se zákony a jinými právními předpisy

2. Zásada legitimacy (§5/2)
Správce daně uplatňuje svou pravomoc pouze k těm účelům, k nimž mu byla zákonem nebo na základě zákona svěřena, a v rozsahu, v jakém mu byla svěřena

3. Zásada proporcionality (přiměřenosti) - (§5/3)
Správce daně používá při vyžadování plnění povinností daňových subjektů jen takové prostředky, které je nejméně zatěžují při dosažení cíle správy daní

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Základní zásady správy daní (2)

4. Zásada rovnosti (§6/1)
Osoby zúčastněné na správě daní mají rovná procesní práva a povinnosti

5. Zásada spolupráce (§6/2)
Osoby zúčastněné na správě daní a správce daně vzájemně spolupracují

6. Zásada poučení (§6/3)
Správce daně v souvislosti se svým úkonem poskytne osobám zúčastněným na správě daní přiměřené poučení o jejich právech a povinnostech

7. Zásada vstřícnosti a zdvořilosti (§6/4)
Správce daně podle možnosti vychází osobám zúčastněným na správě daní vstřícně. Úřední osoby jsou povinny vyvarovat se při správě daní nezdvořilosti.

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Základní zásady správy daní (3)

8. Zásada včasnosti (§7/1)
Správce daně postupuje bez zbytečných průtahů

9. Zásada hospodárnosti (§7/2)
Správce daně postupuje tak, aby nikomu nevznikaly zbytečné náklady

10. Zásada volného hodnocení důkazů (§8/1)
Správce daně při dokazování hodnotí důkazy podle své úvahy. Správce daně posuzuje každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom přihlíží ke všemu, co při správě daní vyšlo najevo

11. Zásada legitimního očekávání (§8/2)
Správce daně dbá na to, aby při rozhodování skutkové shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Základní zásady správy daní (4)

12. Zásada materiální pravdy (§8/3)
Správce daně vychází ze skutečného obsahu právního úkonu nebo jiné skutečnosti rozhodně pro správu daní

13. Zásada nevěřejnosti (§9/1)
Správa daní je nevěřejná

14. Zásada mlčenlivosti (§9/1)
Osoby zúčastněné na správě daní a úřední osoby jsou povinny zachovávat mlčenlivost za podmínek stanovených zákonem o tom, co se v souvislosti se správou daně dozvěděly

15. Zásada inkviziční (§9/2)
Správce daně soustavně zjišťuje předpoklady pro vznik nebo trvání povinnosti osob zúčastněných na správě daní a činí nezbytné úkony, aby tyto povinnosti byly splněny

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Základní zásady správy daní (5)

16. Zásada ochrany dat (§9/3)
Správce daně může shromažďovat osobní údaje a jiné údaje, jsou-li potřebné pro správu daní, a to jen v rozsahu, který je nezbytný pro dosažení cíle správy daní

JINÉ:

- Princip autonomie autoaplikace
- Princip daňové povinnosti
- Princip daňového tvrzení
- Princip časového souladu
- Princip jednacích jazyka

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW

Subjekty správy daní

Zápětí prezentace

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Subjekty správy daní (1)

- Správce daně - orgán veřejné moci, kterému byla svěřena působnost ve správě daní
- Správcem daně může být:
 - Ministerstvo financí ČR
 - Orgány finanční správy ČR
 - Orgány celní správy ČR (SD, EKOD, DPH při dovozu a vývozu) viz. www.celnisprava.cz
 - Jiné správní úřady
 - Obce a obecní úřady
 - Soudy

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Subjekty správy daní (2)

- Úřední osoba - vykonavatel působnosti správce daně (zaměstnanec, osoba oprávněná k výkonu SD na základě zákona)
- Správce daně vykonává svou pravomoc prostřednictvím úředních osob
- ÚO se prokazuje služebním průkazem

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Osoby zúčastněné na správě daní (1)

- Daňový subjekt:
 - Poplatník
 - Plátce
- Osoba ustanovená (suplující daňový subjekt)
 - Správce dědictví
 - Insolvenční správce
 - Má stejná práva a povinnosti jako daňový subjekt
- Plátcova pokladna
 - Organizační jednotka plátce
 - Místní příslušnost podle sídla pokladny
 - Vykonává práva a povinnosti plátce

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Osoby zúčastněné na správě daní (2)

- Třetí osoby
 - osoba jiná než daňový subjekt s právy a povinnostmi ve správě daní; dotčená osoba
- Zástupce osoby zúčastněné
 - Zákonný zástupce
 - Ustanovený zástupce
 - Zmocněnec
 - Společný zmocněnec
 - Společný zástupce

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Osoby zúčastněné na správě daní (3)

- Ustanovený zástupce
 - Ustanoven správcem daně FO, která nemá plnou procesní způsobilost, PO, která nemá osobu způsobilou jednat jejím jménem
- Zmocněnec
 - Zvolen osobou zúčastněnou na správě daní na základě plné moci
- Odborný konzultant
 - Může si ho přizvat daňový subjekt nebo jeho zástupce

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW

Správce daně - pravomoc a příslušnost

Zápětí prezentace

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Správce daně (1)

- **Pravomoc (§11)**
 - Vede daňová řízení a jiná řízení podle daňového zákona
 - Provádí vyhledávací činnost (registrace na žádost nebo z úřední moci)
 - Kontroluje plnění povinností osob zúčastněných na správě daní
 - Vyzývá ke splnění povinností
 - Zabezpečuje placení daní
- *Pro tyto účely zřizuje a vede registry a evidenci daňových subjektů a jejich daňových povinností*

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Správce daně (2)

- **Věcná příslušnost**
 - **Nám stanoví, který konkrétní druh správce daně je oprávněn vykonávat správu daní ve věci konkrétní daně**
 - Správcem daně je ten orgán veřejné moci, který je za správce konkrétní daně určen
 - FS ČR - většina daní (ZFSČR)
 - Orgány celní správy ČR - DHP, spotřební daně, energetické daně (ZCSČR)
 - Soudy - soudní poplatky (ZoSoud)
 - Správní poplatky - orgány státní správy
 - Místní poplatky - obce

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Správce daně (3)

- **Místní příslušnost (§13)**
 - Určuje, který věcně příslušný správce daně bude vykonávat správu konkrétní daně u konkrétního subjektu
 - **Obecně upravena v DŘ, zvláštní úprava v daňových zákonech !**
 - U PO podle sídla (zapsané v rejstříku nebo skutečné sídlo, pokud se do rejstříku nezapíše)
 - u FO podle místa pobytu (trvalý pobyt, převážně zdržuje)
 - Nemovitost - správce daně, v jehož obvodu územní působnosti se nemovitost nachází

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Místní příslušnost (1)

- **Aktivní kolize (§14)**
 - *Je-li v téže věci místně příslušných několik správců daně, řízení provede ten z nich, u kterého bylo řízení zahájeno nejdříve, pokud se místně příslušní správci daně nedohodnou jinak*
- **Exteriorita (§15)**
 - *Možnost provést potřebný úkon i mimo svůj obvod územní působnosti, pokud se týká daňového subjektu, ke správě jehož daní je správce daně místně příslušný*
- **Dožádání (§17)**
 - *Možnost požádat jiného věcně příslušného správce daně o provedení úkonů nebo dílčích řízení či jiných postupů, které by sám mohl provést jen s obtížemi nebo s vynaložením neúčelných nákladů, anebo vůbec*

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Místní příslušnost (2)

- **Delegace (§18)**
 - *Přenesení místní příslušnosti na jiného věcně příslušného správce daně*
 - *Rozhoduje nejbliže společně nadřízený správce daně*
 - *Na žádost daňového subjektu, z podnětu správce daně*
 - *Kdy? Pokud to je účelné, potřebné mimořádně odborné znalosti*
 - *Možnost odvolání, ale zde správní poplatek 600,- Kč, odkladný účinek*

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Místní příslušnost (3)

- **Atrakce (§19)**
 - *Převzetí věci nadřízeným správcem daně z důvodů:*
 - *Potřeby mimořádných odborných znalostí*
 - *Ochrany před nečinností*
 - *Zásadního dopadu i do řízení s jinými daňovými subjekty*
 - *Odvolání od A a C má odkladný účinek*

Zápatí prezentace 51

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Změna místní příslušnosti

- Nutno bezodkladně postoupit daňový spis a výpis z osobního daňového účtu
- Změna místní příslušnosti nenastane do doby, než bude postoupen nově příslušnému správci daně spis

Zápati prezentace 52

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Etapy správy daní

- Registrační a vyhledávací proces
- Nalézací řízení
- Inkasní řízení (exekuce, posečkání)
- „Pomocná řízení a postupy“ - řízení o závazném posouzení, daňová kontrola, místní šetření..

Zápati prezentace 53

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW
www.law.muni.cz

Daně v USA

- ...jak ve Spojených státech milují daně..
- http://www.youtube.com/watch?v=FJ_DgfhGJW4&sns=em
- IRS - Internal Revenue Service
Federální daňový úřad zabývající se správou / výběrem federálních daní se sídlem ve Washingtonu, D.C. a pobočkami v jednotlivých státech. Na průčelí vstupu je napsáno: „*Taxes are what we pay for civilized society*“

Zápati prezentace 54
